

Ideella föreningen för alla nationers fria
skola
info@anfs.se

Beslut

2016-11-10
Dnr 400-2015:6586

Beslut

efter kvalitetsgranskning av
mottagandet av nyanlända elever i
Ideella föreningen för alla nationers fria skola

2016-11-10

1 (17)

Dnr 400-2015:6586

Inledning

Skolinspektionen genomför under 2016 en kvalitetsgranskning av skolhuvudmäns mottagande av nyanlända elever. Det övergripande syftet med granskningen är att bedöma kvaliteten på huvudmännens mottagande av nyanlända elever i grundskolan.

Granskningen inleddes under våren 2016 med en enkät riktad till alla skolhuvudmän i Sverige. *Ideella föreningen för alla nationers fria skola* och 27 andra huvudmän granskas under hösten 2016. Denna del av granskningen ger en djupare bild av hur kvaliteten på det systematiska arbetet med att utforma, utvärdera och förändra mottagandet av nyanlända elever ser ut hos huvudmännen. Granskningen omfattar även kvaliteten på de inledande bedömningarna av de nyanlända elevernas kunskaper.

Ideella föreningen för alla nationers fria skola besöktes den 21 september 2016. Ansvariga inspektörer har utredarna Åsa Kildén och Stina Linder varit. I samband med besöket genomfördes intervjuer med ansvariga för mottagandet; politiker, förvaltningstjänstemän, rektorer, lärare, elevhälsorepresentanter, studiehandledare. Inspektörerna har besökt huvudmannens enda skolenhet som tar emot nyanlända elever; *Alla nationers fria skola*. För att kunna bedöma ansvarstagandet på huvudmannanivå har Skolinspektionen även begärt in ett antal dokument. Bland annat dokument som används i huvudmannens systematiska kvalitetsarbete. Några nyanlända elever på de granskade skolorna har skriftligen gett sin bild av hur de blivit mottagna i skolan. Eleverna har skrivit på sitt modersmål eller starkaste skolspråk och Skolinspektionen har sedan översatt texterna till svenska. Elevtexterna används i granskningens övergripande rapport.

I detta beslut redovisar Skolinspektionen iakttagelser, analyser och bedömningar. I de fall Skolinspektionen identifierat väl fungerande inslag finns dessa beskrivna och därefter följer en beskrivning av de utvecklingsområden som bedömts vara mest centrala att prioritera i huvudmannens kvalitetsarbete.

När kvalitetsgranskningen i sin helhet är avslutad redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Förhoppningen är att samtliga huvudmän som ingått i granskningen kan använda rapporten i utvecklande syfte. Den kan också fungera som ett stöd för alla huvudmän som tar emot nyanlända elever. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionens kvalitetsgranskning visar att trots att huvudmannen *Ideella föreningen för alla nationers fria skola* har lång erfarenhet av att ta emot nyanlända elever, och att en stor andel av skolans elever är nyanlända, behöver kvaliteten på mottagandet förbättras. Inom vissa granskade delar håller verksamheten en anmärkningsvärt låg kvalitet. Detta beror bland annat på att inledande bedömningar enligt Skolverkets material inte genomförs för alla nyanlända elever vid huvudmannens skola, vilket får till följd att de nyanlända elevernas utbildning och undervisning inte planeras och utformas utifrån vad inledande bedömningar visat, i varje enskilt fall.

Både huvudmannen och skolan befinner sig i en utvecklingsfas där kvaliteten på mottagandet har utvecklats positivt i vissa aspekter. I detta ligger bland annat att hela styrkedjan från personal till huvudman har förändrat hur mottagande av nyanlända elever organiseras vid skolan. Där har man bland annat efter utvärdering frångått den tidigare organiseringen i förberedelseklass.

Väl fungerande inslag

Skolinspektionen bedömer att följande inslag i *Ideella föreningen för alla nationers fria skolas* mottagande av nyanlända elever fungerar väl:

- Nyanlända elever som söker sig till Alla nationers fria skola får ett snabbt och systematiskt mottagande.
- En, genom en handlingsplan, väl definierad arbetsgång och ansvarsfördelning för mottagandet av nyanlända elever.
- De delar av mottagandet av nyanlända elever som huvudmannen systematiskt följer upp, åtföljs av relevanta förbättringsåtgärder.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden:

- Huvudmannen behöver tillse att inledande bedömningar av de nyanlända elevernas kunskaper genomförs med Skolverkets material samt att detta dokumenteras.

- Huvudmannen behöver se till att inledande bedömningar av de nyanlända elevernas kunskaper utgör individuella underlag för planeringen av elevernas utbildning. De resultat som framkommer i de inledande bedömningarna behöver användas att planera undervisning och fatta beslut om undervisningstid.

Beskrivning av huvudman och besökta verksamheter

Ideella föreningen för alla nationers fria skola är en enskild huvudman med en skolenhet; Alla nationers fria skola. Skolan inklusive förskoleklassen hade vid granskningsbesöket cirka 200 elever. Skolan ligger i Vårberg i Stockholm och verksamheten består av förskola, förskoleklass och grundskola för årskurserna 1-9. Eleverna kommer främst från närområdet men även från andra kommuner och kommuner. Majoriteten av eleverna på skolan har annat modersmål än svenska. Av Skolinspektionens enkät från maj 2016 framgår att 27 procent av skolans elever i årskurserna 1-9 är nyanlända och att 23 procent av de nyanlända eleverna har kommit till Sverige efter den 1 december 2015.

Av skolans handlingsplan för mottagandet av nyanlända elever framgår att Ideella föreningen för alla nationers fria skola har organiserat mottagandet vid skolan Alla nationers fria skola så att skolledning, mentorer och elevhälsa möter elev och vårdnadshavare tillsammans med tolk vid tre separata möten. Eleverna klassplaceras därefter en årskurs under sitt födelseår.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redogör Skolinspektionen mer utförligt för sina bedömningar kring frågeställningarna.

1. Huvudmannens styrning och organisering av mottagandet

Genomför huvudmannen en uppföljning av mottagandet av nyanlända elever och ligger denna uppföljning till grund för analyser och förbättringsåtgärder av verksamheten?

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att huvudmannens snabba och systematiska mottagande, när nyanlända elever söker sig till Alla nationers fria skola, är av god kvalitet. Granskningen visar att skolans handlingsplan för mottagande av nyanlända elever är väl förankrad hos personalen.

2016-11-10

4 (17)

Dnr 400-2015:6586

Skolinspektionen bedömer dock att huvudmannens uppföljning av mottagandet av nyanlända elever behöver utvecklas. Kvaliteten på uppföljningen behöver höjas genom att huvudmannen tar reda på vilka resurser som krävs för att skolan ska kunna leva upp till bestämmelserna om mottagandet. Huvudmannen behöver styra mottagandeprocessen på ett tydligare sätt än vad som är fallet vid tiden för kvalitetsgranskningen. Huvudmannen uppger att man har goda resurser för mottagandet. Trots detta har huvudmannen i sin resursfördelning inte tagit hänsyn till de behov av resurser som skolenheten har för att kunna genomföra inledande bedömningar av nyanlända elevers kunskaper.

Mottagandet av nyanlända elever

Samtliga intervjugrupper uppger att skolan och huvudmannen tar emot nyanlända elever som själva, eller tillsammans med vårdnadshavare, kommer till skolan och ber om att få bli elever där. Samtliga intervjugrupper uppger också att detta sker skyndsamt, inom några dagar från att skolan uppmärksammat elever för inskrivning. Huvudmannen uppger dock att det förekommer att nyanlända elever, som skolan först inte har haft kännedom om, har befunnit sig utanför skolsystemet i sina respektive hemkommuner i några månader innan de på eget initiativ sökt sig till Alla nationers fria skola.

Handlingsplan för mottagandet

I Skolinspektionens underlagsenkät inför granskningen 2016 svarar huvudmannen att man har en långsiktig planering för hur arbetet med nyanlända elever ska organiseras. Av skolans kvalitetsredovisning för läsåret 2015-2016 samt av arbetsplanen för innevarande läsår framgår att en handlingsplan har utarbetats efter att man gjort en omorganisering av mottagandet av nyanlända elever vid skolan. Inför granskningen har Skolinspektionen tagit del av skolans handlingsplan, i vilken rutiner för mottagandet av nyanlända elever beskrivs i olika steg.

Vid intervju beskriver rektorn att två av skolans lärare har varit med och skrivit det första utkastet till handlingsplanen och att denna sedan har utvärderats och beslutats. Huvudmannen har informerats, uppger rektorn vidare. Skolchefen, tillika ordförande i styrelsen, ger vid intervju en bild som överensstämmer med rektorns. Det finns en handlingsplan, denna har utarbetats av lärare och rektorn för att bättre fungera i de nyanlända elevernas utbildning och integration på skolan. Handlingsplanen anger tydligt hur mottagandet av nyanlända elever ska ske vid Alla nationers fria skola samt vem som ska göra vad, uppger huvudmannen.

Huvudmannens uppföljning, analys och utvärdering av resursfördelningen

I Skolinspektionens underlagsenkät från april-maj 2016 svarar huvudmannen,

2016-11-10

5 (17)

Dnr 400-2015:6586

Ideella föreningen för alla nationers fria skola, att man inte det senaste året har utvärderat om den mottagande skolenheten har tillräckliga förutsättningar för ett bra mottagande. Huvudmannen svarar även i enkäten att man inte har analyserat resultaten av mottagandet av nyanlända elever utifrån de nationella målen.

Vid frågan om hur rapportering och utvärdering skedde vid omorganiseringen av skolans mottagande av nyanlända elever, svarar personal vid intervju att detta är något som diskuteras vid möten där rektorn deltar. Lärare uppger vid intervju att det inte finns tillräckligt med personal för att de ska kunna genomföra de inledande bedömningarna av de nyanlända elevernas kunskaper. Enligt lärarna har de signalerat regelbundet till rektorn, vilka resurser som krävs utifrån enskilda nyanlända elever.

Rektorn uppger vid intervju att man en gång i månaden på skolledningsnivå, samt en gång i veckan i arbetslagen, följer upp hur mottagandet av nyanlända elever sker på skolan. Huvudmannen styr inte i detta utan det handlar om att rektorn informerar huvudmannen. Det framgår inte av rektorns svar hur huvudmannen utvärderar resursfördelningen. Rektorn säger vid intervju att det är ett utvecklingsområde att tydliggöra rutinerna kring de inledande bedömningarna av de nyanlända elevernas kunskaper. Rektorn menar även att det handlar om lärarnas tid för att genomföra bedömningarna. "Vi har ju pratat om kartläggningsmaterialet ett helt år, och ändå har det inte skett. Det handlar ju också om tid, det är ju inte så att lärarna inte jobbar". I skrivelse i november 2016 förtydligar rektorn att Kvalitetsarbetet utförs av alla på skolan att det dokumenteras av rektorn, samt att de nyanlända elevernas resultat är beroende av skolbakgrund och språksvårigheter.

Huvudmannen uppger att man utvärderar alla elevers resultat i klass 6 och 9, och att man sett att det inte bara är låga kunskaper som ligger till grund för låga resultat utan att det också kan vara språket. Huvudmannen beskriver att man tidigare har utvärderat hur mottagandet av nyanlända elever organiserades. Då ansåg man att eleverna blev isolerade i den förberedelseklass där de mottogs och undervisades. De resultat som huvudmannen uppger att man efterfrågar av rektorn handlar främst om elevernas mående och skolresultat. Analys av vad som behöver förändras i skolans arbete sker i arbetslagen och efter detta diskuteras det gemensamt i stor grupp, svarar huvudmannen på frågan om hur förändringsbehov i organiseringen av mottagandet har analyserats. Huvudmannen uppger vid intervju att man utvärderat att ekonomin fungerar och att skolan har tillräckliga resurser för ett bra mottagande.

2016-11-10

6 (17)

Dnr 400-2015:6586

Samtidigt säger huvudmannen vid samma intervju att det finns behov av extra material vid skolan, att de nyanlända eleverna kräver mycket och att det finns mycket som behöver utvecklas. "Vi gör det vi kan" uppger huvudmannen. Ansvar för att inledande bedömningar av de nyanlända elevernas kunskaper görs ligger på rektorn menar huvudmannen. Vid frågan om lärarna har utrymme i sina tjänster för att genomföra inledande bedömningar svarar huvudmannen att det finns sådant utrymme då lärarna inte har fulla scheman.

Lagstöd och allmänna råd

Huvudmannen ska systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de nationella mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. (4 kap. 3 och 5 §§ skollagen 2010:800) Arbete med nyanlända elever behöver därmed, precis som all annan verksamhet, ingå i det systematiska kvalitetsarbetet. Det betyder att huvudmannen måste ha en långsiktig och väl förankrad planering för hur arbete med nyanlända elever ska organiseras. Huvudmannen behöver också ha en långsiktig och väl förankrad planering för hur elevernas kunskapsutveckling följs upp. Det ökar de nyanlända elevernas möjligheter att utvecklas så långt som möjligt mot utbildningens mål. Huvudmannen behöver föra en dialog med rektorerna på de olika skolenheterna för att få kunskap om hur arbetet med nyanlända elever fungerar på enheterna. (Ur Skolverkets Allmänna råd med kommentarer, Utbildning för nyanlända elever, 2016)

Vidtar huvudmannen vid behov relevanta förbättringsåtgärder?**Skolinspektionens bedömning**

Skolinspektionen bedömer huvudmannens arbete med att vidta relevanta förbättringsåtgärder är av god kvalitet. De delar av mottagandet som huvudmannen följer upp, åtföljs av förbättringsåtgärder.

Huvudmannen har identifierat att det finns behov av studiehandledning på modersmålet, förstärkt undervisning i svenska som andraspråk samt mer tid för språkundervisningen. För att möta dessa behov har huvudmannen vidtagit åtgärder. Detta främjar en god kvalitet på mottagandet och den fortsatta utbildningen av nyanlända elever. Organiseringen av hur mottagandet sker vid Alla nationers fria skola har utvärderats och omarbetats. En handlingsplan för mottagandet av nyanlända elever har utarbetats.

Fördelning av resurser för mottagandet

Personal uppger vid intervju att huvudmannen ser till att fylla det behov av studiehandledning på modersmålet som finns i samband med mottagandet av nyanlända elever.

2016-11-10

7 (17)

Dnr 400-2015:6586

Samtidigt säger lärarna att skolan inte har fått mer lärarpersonal i och med den ökning av nyanlända elever som har skett det senaste läsåret. Detta trots att lärarna uppger att de har signalerat till rektorn att personal behövs för att de ska kunna genomföra de inledande bedömningarna av nyanlända elevers kunskaper. Rektorn säger både att skolan har gott om personella resurser och samtidigt att andra resurser är knappa. Huvudmannen uppger vid intervju att skolan har tillräckliga resurser för ett bra mottagande. Samtidigt kan det finnas behov av extra material utöver personalresurserna uppger huvudmannen. Av huvudmannens kvalitetsarbete framgår att resurser har lagts på svenska som andraspråk, studiehandledning och läsning. Nyanlända elever får utökad svenskundervisning.

Åtgärder för att utveckla organiseringen av mottagandet

Lärare beskriver vid intervju att skolan har omorganiserat hur mottagandet av nyanlända elever sker vid Alla nationers fria skola. Man har övergått från att organisera i en förberedelseklass för de äldre eleverna, till att eleverna placeras direkt i ordinarie undervisningsgrupp med språkstöd och mer timmar för svenska som andraspråk. Rektorn och huvudmannen bekräftar att skolan, bland annat för att bättre kunna arbeta med integrering av de nyanlända eleverna, har tagit bort den tidigare förberedelseklassen. Rektorn säger att initiativ till förändring kom från lärarna. Av dokument, skolans kvalitetsredovisning och arbetsplanen, framgår även att utarbetandet av skolans handlingsplan för mottagandet av nyanlända elever har skett som en åtgärd för att utveckla organiseringen av mottagandet på skolan.

Personalens kompetensutveckling

En lärare, samt specialläraren, uppger att de har fått kompetensutveckling vid Skolverkets konferenser. Rektorn uppger vid intervju att skolan under våren 2016 har använt den interna kompetensutvecklingstiden till att bland annat arbeta med hur undervisningen kan anpassas mot nyanlända elevers behov och förutsättningar. Rektorn säger att personalens kompetensutveckling är ett behov som alltid finns och även om man har haft en kurs under föregående läsår finns det fortfarande behov av utveckling. Huvudmannen uppger vid intervju att man skickar personal på konferenser och att personalen även på eget initiativ tar del av kurser på kvällstid. Av inskickad dokumentation, utdrag ur kvalitetsredovisning och arbetsplan, framgår att flera lärare gått kurser i undervisning för nyanlända elever genom Stockholms universitet.

2016-11-10

8 (17)

Dnr 400-2015:6586

Lagstöd och allmänna råd

Kommuner ska fördela resurser till utbildningen inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 8a § skollagen) Huvudmannen ser till att skolenheterna har förutsättningar, till exempel i form av ekonomiska och personella resurser, för att leva upp till bestämmelserna om mottagande av nyanlända elever. I samband med resursfördelningen är det viktigt att huvudmannen tar hänsyn till behoven på de olika skolenheterna och eventuellt omfördelar resurserna. Ett betydelsefullt instrument för ökad likvärdighet i utbildningen är att elever ges stöd och stimulans samt att resurser fördelas utifrån elevernas olika förutsättningar och behov. Ibland är det inte tillräckligt att omprioritera resurserna på skolenheterna. Då kan huvudmannen behöva skjuta till extra resurser. Det kan till exempel handla om att skolenheterna får tillgång till lärare och övrig skolpersonal med adekvat kompetens så att elevens rätt till modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet kan tillgodoses. Om sådan ansvarsfördelning saknas finns det risk att kvaliteten på mottagandet istället avgörs av enskilda personers insatser. Huvudmannen ser till att personalen vid skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling och har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet. (Ur Skolverkets Allmänna råd med kommentarer, Utbildning för nyanlända elever, 2016)

Samverkar huvudmannen med externa aktörer för att säkra en god kvalitet på mottagandet av nyanlända elever?

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att huvudmannens arbete med att ge information till vårdnadshavare och elever är av god kvalitet. Information om skolan, utbildningsvägar och det svenska utbildningssystemet ges vid inskrivningssamtalet och löpande under tiden som eleverna läser vid Alla nationers fria skola.

Skolinspektionen bedömer vidare att kvaliteten på mottagandet av nyanlända elever vid skolan behöver bli bättre genom att samverka med externa aktörer, och då främst elevernas hemkommuner, utvecklas. Huvudmannen har själv har sett ett behov av samverkan med till exempel utbildningsförvaltningen. Viktiga förutsättningar för mottagande, såsom elevernas skolplacering och ekonomiskt bidrag för utbildningen, är avhängiga samverkan med hemkommunerna.

Samverkan med externa aktörer

I Skolinspektionens underlagsenkät inför granskningen 2016 har huvudmannen uppgett att samverkan sker med skolförvaltningen i lägeskommunen, med privata anordnare av förläggningar och med olika organisationer som arbetar med nyanlända. Rektorn beskriver vid intervju bland annat följande: Skolchefen, tillika huvudmannens styrelseordförande, skickar ut listor på elever till deras hemkommuner.

2016-11-10

9 (17)

Dnr 400-2015:6586

De nyanlända elevernas adresser och personnummer stämmer inte alltid överens och det händer att kommunerna ifrågasätter om eleverna ska få gå på skolan eller inte. Eleverna får bli elever vid Alla nationers fria skola även om alla papper inte är i ordning. Skolan samverkar externt med socialförvaltningen och Skolverket, uppger rektorn.

Huvudmannen uppger att man har försökt samverka med utbildningsförvaltningen i skolans lägeskommun men att det ofta är svårt att få kontakt. Det finns stora behov av samverkan med hemkommunernas utbildningsförvaltningar, särskilt när nyanlända elever har fått felaktiga personnummer med årtal som rimligen inte stämmer med elevernas ålder. Detta påverkar elevernas mottagande i skolan. Vid frågan på om Ideella föreningen för alla nationers fria skola får ersättning av kommunerna för asylsökande barns skolundervisning svarar huvudmannen att de inte har fått någon sådan ersättning eller att de hört talas om extra bidrag för asylsökande barns utbildning. Det förekommer även enligt huvudmannen att en kommun inte betalar ut det ordinarie bidraget för elever som får sin utbildning vid skolan.

Av inskickade dokument, kvalitetsredovisning och arbetsplan, framgår att Alla nationers fria skola har försökt få hjälp med att utveckla mottagandet av nyanlända elever vid skolan genom att söka samverkan med utbildningsförvaltningen i lägeskommunen, något som inte lyckades. Dock framgår av dokumenten att huvudmannen har en samverkan med modersmålscentret i Stockholms stad, från vilket personal som behärskar ovanliga språk rekryterats.

Information till vårdnadshavare och elever

Rektor och huvudman beskriver att samverkan sker med de nyanlända elevernas vårdnadshavare genom det första mötet med föräldrarna och genom löpande utvecklingssamtal och föräldramöten. Huvudmannen/skolchefen beskriver att han träffar elev och vårdnadshavare vid inskrivningssamtalet och att skolan lägger ner mycket tid på att förklara och ge information om det svenska samhället och skolsystemet. Rektorn beskriver att man anstränger sig för att informera föräldrarna på olika språk. Av skolans kvalitetsrapport framgår att man föregående läsår har tagit hjälp av en känd musiker, med samma bakgrund som skolans elever, för att han skulle ge de nuvarande eleverna en uppfattning om hur viktig skolan är.

2016-11-10

10 (17)

Dnr 400-2015:6586

Samverkan kring erfarenhetsutbyten

I skolans kvalitetsredovisning anges att man har ett nära samarbete med modersmålscenter i Stockholm och att denna samverkan lett till en lyckad inskolning av de elever som har tagits emot. Personal uppger vid intervju att de har fått kompetensutveckling vid Skolverkets konferenser. I Skolinspektionens underlagsenkät inför granskningen har huvudmannen uppgett att man inte har samverkat med externa aktörer under det senaste året för att utbyta erfarenheter och god exempel rörande mottagandet av nyanlända elever. Däremot har huvudmannen svarat att man organiserar tillfällen som studiedagar, då personalen under strukturerade former utbyter erfarenheter beträffande mottagandet av nyanlända elever.

Lagstöd och allmänna råd

Hemkommunen behöver kontinuerligt föra en dialog med olika myndigheter, till exempel Migrationsverket och socialtjänsten. Det kan också vara värdefullt att föra dialog med olika organisationer som arbetar med nyanlända barn och ungdomar i kommunen. Det är även en fördel om information om kommunens skolorganisation och om vad som sker den första tiden i skolan finns översatt till de språk som nyanlända i kommunen behärskar. Barn och ungdomar samt deras vårdnadshavare behöver ges en överblick över vilka utbildningsvägar som finns i det svenska utbildningssystemet och vilka krav som finns för att få ta del av de olika utbildningarna. Att lärare och övrig skolpersonal ges möjligheter till erfarenhetsutbyten mellan skolor och kollegialt lärande är viktiga delar av kompetensutvecklingen. (Ur Skolverkets Allmänna råd med kommentarer, Utbildning för nyanlända elever, 2016)

2. De inledande bedömningarnas genomförande och innehåll

Genomförs de inledande bedömningarna av elevernas kunskaper på ett sätt som gynnar deras vidare utbildning?

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att de inledande bedömningarna av nyanlända elevers kunskaper håller anmärkningsvärt låg kvalitet. Skolinspektionens utredning visar att endast en bedömning med Skolverkets material har gjorts vid granskningstillfället samt att huvudmannen och rektorn inte tar tillräckligt ansvar för att skapa goda förutsättningar för att bedömningar ska genomföras i samtliga grundskolans årskurser. Samtliga nyanlända elever behöver få sina kunskaper bedömda inom två månader utifrån Skolverkets kartläggningsmaterial steg 1 och 2.

2016-11-10

11 (17)

Dnr 400-2015:6586

De nyanlända elevernas klassplacering

Skolchefen uppger att nyanlända elever får en klassplacering ett år under sin ålder under tiden som de inledande bedömningarna genomförs. Dessa uppgifter bekräftas av lärare och rektorn vid intervju.

De inledande bedömningarna

I Skolinspektionens underlagsenkät inför granskningen har huvudmannen uppgett att det finns en rutin för hur den inledande bedömningen av nyanlända elevers kunskaper ska genomföras, att man använder Skolverkets material vid bedömningen och att denna under våren endast görs i steg 1. Av handlingsplanen för mottagandet av nyanlända elever på Alla nationers fria skola framgår att personalen ska genomföra de inledande bedömningarna med Skolverkets material i steg 1 och 2 när nyanlända elever mottas vid skolan.

Vid intervju berättar skolans personal att man vid Alla nationers fria skola inte har kommit igång med att bedöma de nyanlända elevernas kunskaper med Skolverkets material. Specialläraren uppger att hon har fått uppdraget att bedöma samtliga nyanlända i de högre årskurserna och att hittills har en sådan bedömning påbörjats. Lärare som undervisar i de lägre årskurserna och upp till årskurs 5 säger vid intervju att de "känner av" vad eleven kan och inte kan när de deltar i den ordinarie undervisningen. Personalen säger att de har fått i uppdrag att alla nyanlända elevers kunskaper ska bedömas inom två månader. Detta är ett uppdrag som lärarna uppfattar som omfattande och uppger att de har svårt att klara av med de personalresurser som finns. Enligt lärarna har detta signalerats till rektorn (Se tidigare bedömning av Huvudmannens styrning och organisering av mottagandet.) Vid frågan om hur de inledande bedömningarna ska dokumenteras svarar lärare att de inte har dokumenterat några bedömningar och att de inte har fått några direkta anvisningar kring detta från rektorn och huvudmannen. Lärare uppger vidare att de bedömer nyanlända elever i vissa ämnen, med hjälp av eget diagnosmaterial.

Inledningsvis säger rektorn vid intervju att hur de inledande bedömningarna av nyanlända elevers kunskaper ska gå till, och vem som ansvarar för vad, framgår av skolans handlingsplan. Av den handlingsplan som Skolinspektionen fått ta del av inför granskningen framgår att inledande bedömningar med Skolverkets material i steg 1 och 2 ska göras men inte vem som ansvarar för detta. Ansvar för bedömningarna ligger på ämneslärarna, med stöd av specialläraren uppger rektorn vid intervju samt förtydligar genom skrivelser i november 2016.

2016-11-10

12 (17)

Dnr 400-2015:6586

Rektorn lyfter samtidigt fram att tydliggörande runt rutiner för de inledande bedömningarna och hur dessa ska dokumenteras är ett utvecklingsområde på skolan. Skolchefen, tillika styrelsens ordförande, säger vid intervju att det är skolledningens ansvar att besluta om vem som ska göra bedömningarna och att se till dessa blir gjorda.

Lagstöd och allmänna råd

En nyanländ elevs kunskaper ska bedömas om en sådan bedömning inte är uppenbart onödig. Rektorn ansvarar för att bedömningar görs. En bedömning ska göras skyndsamt. För en nyanländ elev ska bedömningen göras i sådan tid att beslut om placering i årskurs och undervisningsgrupp kan fattas. (3 kap. 12 c-d §§ skollagen) Av Skolverkets föreskrifter om underlag för bedömning av nyanlända elevers kunskaper framgår att när en elevs kunskaper ska bedömas enligt 3 kap. 12 c § skollagen ska Skolverkets kartläggningsmaterial för bedömning av nyanlända elevers kunskaper steg 1 och steg 2 (diarienummer 2016:428) användas som underlag för bedömningen. I vilken omfattning kartläggningsmaterialet steg 1 och 2 ska användas bestäms utifrån den enskilda elevens förutsättningar och behov. (SKOLFS 2016:10) En inledande bedömning av den nyanlända elevens kunskaper är grunden för planeringen och genomförandet av den fortsatta utbildningen. För elever i grundskolan ska en inledande bedömning ske så snart som möjligt och senast inom två månader från det att eleven har tagits emot inom skolväsendet. Genom den inledande bedömningen ges nyanlända elever möjlighet att visa styrkor och svagheter. För att den nyanlända eleven ska få en lämplig placering och undervisning under den tid som hens kunskaper inledningsvis bedöms behöver huvudmannen skapa förutsättningar för rektorerna vid skolenheterna. Rektorn har ett ansvar för att lärare och övrig personal känner till och följer rutinerna för den inledande bedömningen. I de fall kommuner väljer att organisera verksamheten centralt på en mottagningsenhet eller motsvarande är det fortfarande den nyanlända elevens ordinarie rektor som har ansvar för eleven, även under denna begränsade tid. Huvudmannen bör säkerställa att rektorn är delaktig i och tar del av den genomförda bedömningen. Rektorn har ett ansvar oavsett om undervisningen bedrivs fysiskt i skolans lokaler eller inte. Vem som är elevens rektor behöver vara tydligt för elev och vårdnadshavare. Det är inte möjligt att under den tid som den inledande bedömningen görs placera en nyanländ elev i en särskild undervisningsgrupp utan att rektorn har fattat ett beslut om särskilt stöd genom åtgärdsprogram. Det är önskvärt att bedömningen genomförs på elevens starkaste språk. Rektorn ansvarar för att ta reda på vilket, eller vilka, språk som är elevens starkaste. Det är en fördel om lärare med ämneskunskaper gör bedömningen, eftersom det ger bättre förutsättningar för adekvata bedömningar. (Ur Skolverkets Allmänna råd med kommentarer, Utbildning för nyanlända elever, 2016)

3. De inledande bedömningarnas spridning och användning

Sker samverkan för att sprida information om elevens utbildnings- och stödbehov?

2016-11-10

13 (17)

Dnr 400-2015:6586

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen konstaterar i föregående bedömning att huvudmannens arbete med de inledande bedömningarnas genomförande och innehåll håller anmärkningsvärt låg kvalitet. Detta förhållande påverkar även kvaliteten på de inledande bedömningarnas spridning. Utredningen visar att överföringen av information mellan skolor och huvudmän fungerar dåligt. Den information som idag överförs är främst muntlig och avhängig enskilda lärares och mentors insats, eftersom det varken finns riktlinjer från huvudmannen eller dokumenterade bedömningar.

Av granskningen framgår dock att nyanlända elevers behov av eventuellt särskilt stöd eller behov av utredning om mottagande i grundsärskolan, uppmärksammas av lärarna vid Alla nationers fria skola. Behoven förmedlas till rektorn och elevhälsan. Skolinspektionen bedömer därmed att denna del i huvudmannens mottagande fungerar väl.

Behov av ytterligare utredning

Av granskningen framgår att bara en inledande bedömning med Skolverkets material har påbörjats vid Alla nationers fria skola. I skolans handlingsplan för mottagandet av nyanlända elever, beskrivs att elevernas bakgrund och behov kartläggs med skolans egna frågor vid inskrivningssamtal och möten med elevhälsan.

Personal uppger vid intervju att det händer att mentorerna anmäler behov av ytterligare utredningar av nyanlända elevers eventuella behov av särskilt stöd alternativt behov av utredning om mottagande i sarskolan. Sådana anmälningar lyfts i skolans elevhälsa och eleverna får då träffa skolläkare och skolpsykolog. Det kan bland annat röra sig om trauman som sätter hinder för inläringen menar personalen som ser till att det skickas en remiss för vidare utredning. Rektorn och huvudmannen bekräftar vid intervju personalens bild. Nyanlända elevers behov av utredningar uppmärksammas och anmäls.

Överföring av information mellan huvudmän och skolenheter

Personal uppger vid intervju att det är vanligt förekommande att nyanlända elever flyttar, byter skola och kommun, och att detta kan gå väldigt snabbt. Personalen säger att de borde skicka med material när nyanlända elever flyttar, men att bedömningarna av de nyanlända elevernas kunskaper inte dokumenteras vid Alla nationers fria skola.

2016-11-10

14 (17)

Dnr 400-2015:6586

När en nyanländ elev kommer till skolan från en annan huvudman försöker personalen ta kontakt, men man beskriver samtidigt att detta är ovanligt. Alla nationers fria skola är oftast den skola som de nyanlända eleverna först kommer till.

Rektorn uppger vid intervju att det som skickas med när nyanlända elever flyttar är uppgifterna från elevhälsan. Detta fungerar bra enligt rektorn. Eftersom bedömningar av de nyanlända elevernas kunskaper inte har dokumenterats skriftligt sker överlämningen av relevant information genom att mentorn tar kontakt med den nya skolan per telefon. Det kan också ske genom att den överlämnande skolan ber att få kontakt med mentorn, beskriver rektorn vidare. Skolchefen uppger att det är först nu som Skolverket har tagit fram en struktur för detta och att det måste bli mer tydligt på alla skolor hur man ska arbeta.

Lagstöd och allmänna råd

Huvudmannen bör ha rutinen för hur rektorn vid skolenheten är delaktig i och tar del av den inledande bedömningen. Oavsett om bedömningen sker vid en central mottagningsenhet eller motsvarande är det viktigt att informationen om eleven överförs från de lärare som genomför den inledande bedömningen till de som senare ska undervisa eleven. Vid övergångar behöver den avlämnande skolenheten ge relevant information till den mottagande skolenheten, som aktivt behöver ta emot och använda informationen. Annars finns risken att viktig information går förlorad. Även vid övergångar inom skolenheten behöver relevant information överföras. Väl förankrade rutiner kan vara ett stöd för att överlämna så användbar information till den mottagande skolenheten som möjligt. Lärare och övrig skolpersonal kan uppmärksamma signaler om att en nyanländ elevs behov inte kan tillgodoses genom åtgärd för nyanlända elever, t.ex. förberedelseklass eller prioriterad timplan. Eleven kan då vara i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. Detta ska då, precis som för alla elever, anmälas till rektorn som behöver se till att elevens behov av särskilt stöd utreds. Om det finns signaler om att en nyanländ elev kan tillhöra grundsärskolans eller specialskolans målgrupp behöver detta utredas. (Ur Skolverkets Allmänna råd med kommentarer, Utbildning för nyanlända elever, 2016)

Används resultaten från de inledande bedömningarna i planeringen av elevernas utbildning?

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen konstaterar i tidigare bedömning i detta beslut att huvudmannens arbete med de inledande bedömningarnas genomförande och innehåll håller anmärkningsvärt låg kvalitet. Detta förhållande påverkar även kvaliteten på de inledande bedömningarnas användning. Utredningen visar att det

2016-11-10

15 (17)

Dnr 400-2015:6586

inte fattas beslut om klassplacering och undervisningsgrupp utifrån bedömningar gjorda med Skolverkets material. Beslut fattas istället generellt utifrån elevernas ålder och därefter utifrån lärarnas bedömning av hur det går för eleverna i undervisningen. Rektorn har inga rutiner för hur beslut om prioriterad timplan fattas för nyanlända elever. Trots detta får de nyanlända eleverna, i grundskolans högre årskurser, minde undervisning i olika ämnen till förmån för mer undervisning i svenska som andraspråk. Beslut om vilka ämnen som tas från är dock inte fattat baserat på resultaten från en bedömning av elevernas kunskaper i varje enskilt fall, utan beror på hur schemat är planerat för elevernas ordinarie undervisningsgrupp. Samtliga nyanlända elever som behöver stärka kunskaperna i svenska som andraspråk, får ingen undervisning i moderna språk. Inte heller här fattas beslut om prioriterad timplan utifrån en sammantagen bedömning i varje enskilt fall.

Beslut om placering i årskurs och undervisningsgrupp

Av granskningen framgår, som redovisats ovan, att samtliga nyanlända elever vid Alla nationers fria skola inledningsvis klassplaceras en årskurs under sin ålder och att personalen vid skolan inte vid granskningstillfället genomför inledande bedömningar med Skolverkets material. I skolans kvalitetsrapport och arbetsplan står både att nyanlända elever ska kartläggas och testas innan de placeras i klass och att de inledningsvis skrivs in i en klass under sin ålder.

Skolchefen/styrelseordföranden uppger att det ska vara elevernas kunskaper och inte ålder som avgör vilken årskurs eleverna placeras i och intervjuade lärare beskriver att de efter ett tag kan rekommendera att eleverna byter årskurs. Till exempel ska en elev nu byta från årskurs 1 till årskurs 3. Personalen tror att dessa klassbyten kan ske snabbare om skolan kommer igång med de inledande bedömningarna av de nyanlända elevernas kunskaper.

Beslut om undervisningstid och planering av undervisningen

Rektorn uppger att de nyanlända eleverna har prioriterad timplan och att detta vid Alla nationers fria skola innebär att mentorn och arbetslaget lägger upp ett individuellt schema för en nyanländ elev som då inte läser alla ämnen. Rektorn fattar beslut enskilt. Personalen och rektorn beskriver vid intervjuer att nyanlända elever i de högre årskurserna gemensamt får stöd av specialläraren i skolans så kallade språkstuga. Det är olika ämnen som eleverna missar med den ordinarie klassen, när de får stöd i språkstugan, beror på hur klassens schema ser ut. Rektorn säger att lärarna bedömer att eleverna kan hänga med på de andra lektionerna ändå.

2016-11-10

16 (17)

Dnr 400-2015:6586

Av huvudmannens kvalitetsredovisning och arbetsplan framgår att *Elever som har sva och läser modersmål, ska stärkas i svenskan och engelskan (9 kap. § 6 i skolförordningen 2011:185) Språkvalet (moderna språk) får vänta för dessa elever.*

Lagstöd och allmänna råd

En nyanländ elev ska placeras i den årskurs som är lämplig med hänsyn till elevens ålder, förkunskaper och personliga förhållanden. Resultatet av en bedömning enligt ska beaktas vid beslut samt vid planering av undervisningen och vid fördelning av undervisningstiden. (3 kap 12 e-d §§ skollagen) Den bedömning av elevens kunskaper som inledningsvis har genomförts utgör ett underlag för hur den fortsatta undervisningen kan organiseras, planeras och genomföras. Lärarna måste anpassa all undervisning för att ge stöd och stimulans utifrån varje elevs förutsättningar och behov. Det är viktigt att rektorn har rutiner för hanteringen av underlag inför beslut om placering i årskurs och undervisningsgrupp. Inför rektorns beslut behöver lärare och övrig skolpersonal göra en sammantagen analys av allt befintligt underlag. Bedömningen ska göras i varje enskilt fall och elevens åsikt ska så långt som möjligt vägas in. Rektorn avgör hur undervisningen av nyanlända elever organiseras på lämpligaste sätt på skolenheten. Hen kan till exempel ha beslutat att en elev delvis ska få undervisning i en förberedelseklass. Vilket eller vilka ämnen, eller delar av ämnen, eleven följer med sin ordinarie undervisningsgrupp beslutar rektorn mot bakgrund av resultatet från den inledande bedömningen. Huvudmannen får besluta om ytterligare undervisningstid generellt för elever, utöver den garanterade undervisningstiden och eleverna är i så fall skyldiga att delta. Prioriterad timplan kan vara ett alternativ för de elever som skolan bedömer skulle gynnas av att under en begränsad tid få koncentrera sig särskilt på ämnet svenska som andraspråk. Den inledande och fortlöpande bedömningen av den nyanlända elevens kunskaper kan utgöra underlag för rektorns beslut om prioriterad timplan. (Ur Skolverkets Allmänna råd med kommentarer, Utbildning för nyanlända elever, 2016)

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **12 januari 2017** skriftligen redovisa till Skolinspektionen de åtgärder som har vidtagits och de åtgärder som planeras att vidtas för att förbättra de områden som Skolinspektionen identifierat som utvecklingsområden.

Redovisningen bör innehålla information om tydliga avstämningpunkter.

Därefter ska huvudmannen senast den **10 november 2017** skriftligt redovisa till Skolinspektionen vidtagna åtgärder samt resultat av de vidtagna åtgärderna.

2016-11-10

17 (17)

Dnr 400-2015:6586

Redogörelser skickas per post till *Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund* eller per e-post till *skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se* med en kopia till *asa.kilden@skolinspektionen.se*. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400-2015: 6586) i de handlingar som sänds in.

På Skolinspektionens vägnar

Maria Kärrman
Enhetschef

Åsa Kildén
Utredare/ Föredragande